

Entrevistes a escenògrafs catalans contemporanis

Rosa Peralta Gilabert

A Ricard Salvat, que va dedicar tota la seva vida al teatre

Venim d'una època en què tot era més fàcil perquè tot estava per fer, i aconseguir la normalitat era el nostre objectiu, però a partir d'ara què hem de fer?

Lluís Homar, «Fem cruixir l'espai», *I Simposi Internacional sobre teatre català contemporani*, Diputació de Barcelona, Institut del Teatre, 2005, p. 261.

Quan es va començar a gestar aquest monogràfic Ricard Salvat encara era entre nosaltres. De fet, va ser ell qui va tenir la iniciativa de fer-lo, perquè l'assumpte de l'estètica de la representació teatral de sempre l'havia preocupat.¹ N'havia d'escriure la introducció, que malauradament hem hagut de suplir amb altres paraules. Hem d'agrair, en aquest sentit, la col·laboració inestimable de na Carme

Tierz i, també, de Iago Pericot que encapçala aquest monogràfic d'escenògrafs catalans contemporanis.

La idea, en un principi, era d'entrevistar-ne solament els més joves i va anar evolucionant fins a incloure'n unes quantes generacions. Som el que som pels que ens han precedit i, en el cas de l'escenografia contemporània a Catalunya, és un fet prou notori.

Els escenògrafs entrevistats en aquest monogràfic d'*Assaig de Teatre* estan de plena actualitat en l'escena catalana, si és que es pot emprar aquesta expressió per referir-nos-en, ja que, habitualment, són els directors i els actors els qui ocupen l'atenció de la crítica i del públic. Alguns encara són prou joves, però ja tenen una sòlida trajectòria professional, com Paco Azorín, Max Glaenzel i Estel Cristià o Bibiana Puigdefàbregas; alguns altres porten unes quantes dècades dedicant-s'hi i ens continuen sorprenent amb les seves propostes, com Alfons Flores, Llorenç Corbella o Pep Duran. Entre els uns i els altres, cal situar, a nivell generacional, Jon Berrondo. També, hem entrevistat Isidre Prunés, que encara acumula més dècades de fer escenografies i figurins per a l'escena catalana, abans amb la Montse Amenós i ara en solitari. I, per últim, hem incorporat la Nina Pawlowsky, que per la seva contribució al disseny de vestuari i de barrets i, també, a l'escenografia, podia servir de pont entre aquestes entrevistes i unes de properes que ens agradaria de dedicar solament als dissenyadors de vestuari.

I, per últim, hem pogut comptar amb Iago Pericot, el més veterà de tots, que a més a més de ser un testimoni de primera mà de l'evolució del teatre a Catalunya és un creador en actiu que, de tant en tant, ens sorprèn amb noves propostes escèniques.

El fet que es mantinguin en actiu ha estat un dels criteris fonamentals a l'hora de triar, així com la seva proximitat als directors i a les directores més actuals. S'ha buscat la professionalitat, és a dir, l'escenògraf que viu del teatre i no les intervencions estrella d'un artista conegut, que

sense dubte tenen interès i poden aportar-nos molt, sobretot als escenògrafs, pel que poden tenir de provocació. Però, el que fa canviar i evolucionar l'estètica de l'escena, i a vegades molt més que l'estètica, és el treball constant dels escenògrafs temporada rere temporada.

Hi ha més professionals de l'espai a l'escena catalana i que no hi són, evidentment, en aquest monogràfic. No donarem noms per no haver de córrer el risc d'oblidar algú, encara que sí que direm que, per una banda, hi ha un problema d'espai físic de la revista i de necessitat de síntesi, i, per altra, el fet que no a tots els escenògrafs els agrada parlar del que fan, perquè volen que sigui la seva obra la que parli per ells. Opinió, aquesta darrera, tan respectable com la de l'escenògraf que teoritza sobre la seva obra. Tampoc no hi hem inclòs, deliberadament, els escenògrafs que ja van ser entrevistats al volum dels números 33 i 34 d'*Assaig de Teatre* (juliol-setembre, 2002),² com Joaquim Roy —també de plena actualitat—, Frederic Amat o Ivars. La intenció ha estat de continuïtat amb aquelles primeres entrevistes, amb preguntes similars però adaptades a cada perfil.

L'espai monogràfic que ara tornem a dedicar a l'escenografia catalana continua els treballs publicats en el volum dels números 26 i 27, amb un article sobre Antoni Clavé;³ el número 28, en què Ricard Salvat ja feia una primera i profunda reflexió sobre la qüestió escenogràfica catalana,⁴ i el volum ja esmentat corresponent als números 33 i 34 d'*Assaig de Teatre*.

Tots els entrevistats tenen excel·lents dissenys d'espais escènics —i us n'oferim algunes il·lustracions que ho acrediten. Ells saben que a nivell d'idees i de pro-

postes estem a l'alçada d'Europa, encara que no en mitjans.

Tanmateix, l'escenografia no passa pel seu millor moment al nostre país: ha perdut glamur, ha perdut consideració, el nom dels escenògrafs no es destaca, els crítics rarament es fixen en la seva aportació i no passen del comentari breu —«correcta..., estupenda escenografia de».

A qui hem de responsabilitzar d'aquesta situació? Als crítics? Al públic, que creu que tot surt del no res i no pensa que hi ha un equip de persones en lletra petita: il·luminadors, especialistes de so, coreògrafs, dissenyadors de vestuari o escenò-

grafs, que al voltant d'un director i d'uns actors, de protagonisme gairebé indiscutible, fan la seva i gens menyspreable aportació a l'espectacle? Al director, que no valora prou la seva tasca? Als productors, que cada vegada els paguen menys? Als mateixos escenògrafs, que no han sabut reclamar el seu paper i els seus drets?

I, per acabar aquesta petita introducció, donem veu a qui realment n'és protagonista, la paraula dels escenògrafs, i fem atenció a la qüestió que Lluís Homar ens planteja a l'inici d'aquest article, una pregunta adreçada a tota la comunitat teatral i que també es pot dirigir als escenògrafs.

NOTES

1. Ricard Salvat coneixia els dos llibres que he publicat sobre els escenògrafs de l'exili republicà: *Manuel Fontanals, escenógrafo. Teatro, cine y exilio* (Fundamentos, Monográficos RE-SAD, Madrid, 2007 [Vegeu, també, «L'actualització d'una memòria: el Manuel Fontanals de Rosa Peralta», de Maryse Badiou, *Assaig de Teatre*, n. 70, gener 2009, pp.198-201]) i *El teatro del exilio de Gori Muñoz* (Filmoteca de València, Ediciones de la Filmoteca, Instituto Valenciano de Cinematografía Ricardo Muñoz Suay, 2002). Per aquest motiu, quan vaig oferir-me a col·laborar amb ell, va proposar-me de fer aquest monogràfic.

2. «Escenògrafs catalans», *Assaig de Teatre*, n. 33 i 34, AIET, Barcelona, juliol-setembre 2002, pp. 134-231. Inclou els següents treballs: «La fortuna de Maurici Vilomara», de Jordi Ribera i Bergós (pp. 139-166); «Teatrografia de Frederic Amat», d'Amor Marsé Taltavull (pp. 167-184); «Teatrografia de Joaquim Roy», de Bàrbara Siquier i Toni Vidal (pp. 185-206); i, «Teatrografia de Ramon B. Ivars», també de B. Siquier i T. Vidal (pp. 207-231).

3. SALVAT, Ricard i COLL, August, «4. Clave, escenògraf finalment recuperat», dins «Les set màscares del dau», *Assaig de Teatre*, n. 26-27, AIET, Barcelona, març-juny 2001, pp. 294-306.

4. SALVAT, Ricard, «La molt controvertida situació de l'escenografia a Catalunya», *Assaig de Teatre*, n. 28, AIET, Barcelona, juliol-setembre 2001, pp. 141-157.
